

IZVJEŠĆA SA ZNANSTVENIH SKUPOVA

International Geographical Union Conference, 3-7 July 2006, Brisbane, Australia

Od 3. do 7. srpnja 2006. godine održana je u Brisbaneu Međunarodna geografska konferencija radni naziv konferencije bio je *Regional Responses to Global Changes; A View from the Antipodes*. Organizator konferencije bila je Međunarodna geografska unija, a na njoj je sudjelovalo 950 znanstvenika iz čitavog svijeta. Konferencija je održana na Queensland University of Technology u Gardens Point Campusu u samom središtu Brisbanea.

Na konferenciji su aktivno sudjelovali i hrvatski znanstvenici s Odjela za geografiju Sveučilišta u Zadru, prof. dr. sc. Damir Magaš, mr. sc. Maša Surić i Robert Lončarić. Prof. dr. sc. D. Magaš je održao izlaganje o temi *Croatia – Between Regions and Regional Associations* (u koautorstvu s Verom Graovac, prof.) u kojemu je raspravljao o položaju Hrvatske u kontekstu novih geopolitičkih odnosa na prostoru Jugoistočne Europe. Robert Lončarić, prof., održao je predavanje *Karst and Tourism in Croatia* (u koautorstvu s mr. sc. Mašom Surić), u kojemu su povezane specifične krške reljefne forme (jame, spilje, kanjoni, kukovi i dr.) i novi oblici turističke ponude (slobodno penjanje, *canyoning*, *trekking*, rafting i dr.).

U sklopu konferencije održana je i sjednica Međunarodne geografske unije na kojoj je, kao predstavnik Hrvatske, sudjelovao i prof. dr. sc. Damir Magaš. Uz pohađanje većeg broja predavanja iz različitih područja geografije, hrvatski predstavnici ostvarili su i brojne korisne kontakte sa svojim kolegama iz inozemstva, a slobodno vrijeme iskorišteno je za obilazak grada i okolice (jednodnevni obilazak planine Mt. Tambourine i nacionalnog parka O'Riley jugozapadno od grada).

Kao dio konferencije bilo je ponuđeno i nekoliko višednevnih terenskih izlazaka. Predviđeni su po izboru izleti u prostor Atherton Tablelandsa (ugasli vulkani i *lava tubes*), suptorske i tropske obale Queenslanda (tropska prašuma Daintree), u središnju Australiju (Alice Springs) i tropsku sjevernu Australiju. Osim toga postojala je mogućnost organiziranih jednodnevnih obilazaka grada i bliže okolice.

Članovi hrvatske delegacije sudjelovali su u terenskom izlasku na prostor tropskoga sjevernog Queenslanda od 10. do 14. srpnja. Organizator i voditelj puta bio je prof. Steve Turton s James Cook University u Cairnsu, gradu koji je smješten 1700 km sjeverno od Brisbanea i koji je administrativno sjedište sjevernog dijela savezne države Queensland. U ovom terenskom dijelu konferencije sudjelovali su, uz hrvatske, i znanstvenici iz SAD-a, V. Britanije, Rusije, Njemačke, Španjolske, Italije, Francuske i Izraela.

Središnji dio putovanja obuhvaćao je prolazak kroz tropsku prašumu Daintree kao jedan od posljednjih očuvanih ostataka takvoga vegetacijskog pokrova u Australiji. Središte tog dijela Queenslanda je grad Port Douglas, jedno od najznačajnijih turističkih mjesta u Queenslandu koje je orijentirano na zimski turizam zbog ugodnih dnevnih temperatura (oko 25 °C) i relativno malih količina oborina. U sklopu tog obilaska posjećen je i istraživački centar koji se bavi proučavanjem bioraznolikosti u teško pristupačnim krošnjama prašumskog drveća, a posebnu zanimljivost predstavljao je i posjet aboridžinskom rezervatu Mossman's Gorge. Rezervat naseljava aboridžinsko pleme Kuku Yalanji, a pripadnici tog plemena predočili su nazočnima tradicionalni način života u tropskoj prašumi. Australaska savezna vlada u novije vrijeme ulaže velike napore za uključivanje domorodačkog stanovništva u suvremene društvene i gospodarske prilike iako su Aboridžini u bliskoj prošlosti bili izlagani različitim oblicima rasne diskriminacije.

Nakon obilaska tropske prašume Daintree uslijedio je prijelaz preko Velikoga razvodnog gorja u znatno suši savanski dio Queenslanda. U tom prostoru posjećeni su gradovi Malanda i Atherton, središta poljoprivredne proizvodnje (stočarstvo, uzgoj čaja) koja je okosnica ovdašnjeg gospodarstva. U tom području organiziran je i noćni izlazak u tropsku šumu kako bi se upoznala specifična lokalna fauna (uglavnom razne vrste oposuma). Na povratku u Cairns posjećen je i grad Babinda, najkišovitije mjesto u Australiji s više od 6000 mm oborina godišnje (popularno se naziva *umbrella town*).

Na kraju treba napomenuti da se sljedeća Međunarodna geografska konferencija održava 2010. godine u Tel Avivu, a u kolovozu 2008. predviđeno je održavanje 31. Međunarodnoga geografskog kongresa u Tunisu.

Robert Lončarić

Znanstveni skup s međunarodnim sudjelovanjem Akademik Josip Roglić i njegovo djelo, Hrvatsko geografsko društvo i HAZU – Razred za prirodne znanosti, 19.-22. travnja 2006., Makarska

Povodom obilježavanja 100. obljetnice rođenja akademika Josipa Roglića Hrvatsko geografsko društvo i Razred za prirodne znanosti HAZU priredili su znanstveni skup s međunarodnim sudjelovanjem Akademik Josip Roglić i njegovo djelo, i to pod pokroviteljstvom Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske. Znanstveni skup održavao se od 19. do 22. travnja 2006. u Makarskoj. Obilježavanje te značajne obljetnice započelo je izdavanjem serije publikacija u kojima su sabrana Rogličeva djela iz različite geografske tematike, kojima je udario temelje modernoj geografskoj znanosti u Hrvatskoj. Knjige *Krš i njegovo značenje*, *Geomorfološke teme*, *Jadranske teme*, *Uvod u geografsko poznavanje karata s priložima iz uvoda u geografiju* i *Geografske regije Hrvatske i susjednih zemalja – Geografska obilježja i procesi* objavili su u suradnji Hrvatsko geografsko društvo, Geografsko društvo – Split, Hrvatsko geografsko društvo – Zadar, Školska knjiga i Meridijani. Nakon znanstvenog skupa naknadno je objavljena i šesta knjiga sabranih djela pod naslovom *Fizičko-geografska obilježja Zagreba i okolice*.

Znanstveni skup posvećen je Josipu Rogliću, vodećemu hrvatskom geografu 20. st. J. Roglić rođen je 4. ožujka 1906. u Župi Biokovskoj. Školovao se u Župi, Splitu i Beogradu gdje je 1934. doktorirao s tezom *Biokovo – fizičko-geografske osobine*. Od tada se počeo aktivno baviti znanstvenim istraživanjem, posebno na području geomorfologije i geografije krša. Godine 1945. bio je izabran u zvanje redovitog profesora na Filozofskom fakultetu, a od 1946. u istom zvanju djeluje na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Akad. god. 1947./1948. obnašao je dužnost dekana tog fakulteta. Bio je inicijator obnavljanja Geografskog društva (1947.) i njegov predsjednik, kao i jedan od utemeljitelja Speleološkog društva Hrvatske (1954.) i njegov predsjednik. Godine 1960. izabran je za izvanrednoga, a 1964. za redovitog člana *Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti* (Razred za prirodne znanosti). Također, 1968. bio je izabran za člana Njemačke akademije prirodnih znanosti *Academia caesarea Leopoldino-Carolina naturae criosorum*, što jasno svjedoči o njegovu ugledu u međunarodnoj znanstvenoj zajednici. Uz ostalo, to je logična posljedica njegovih brojnih znanstvenih usavršavanja i predavanja na inozemnim sveučilištima i institutima, i to u Francuskoj, Njemačkoj, Ujedinjenom Kraljevstvu, SAD-u, tadašnjem Sovjetskom Savezu, Švedskoj, Mađarskoj, Rumunjskoj, tadašnjoj Čehoslovačkoj, Poljskoj i u Kini. Umro je u Zagrebu 18. listopada 1987.

Na znanstvenom skupu posvećenom Josipu Rogliću istaknuto je kako je taj znanstvenik tijekom radnog vijeka napisao više od 200 znanstvenih i stručnih radova u kojima je objavio rezultate sustavnih i kompleksnih istraživanja različite geografske problematike. Akademik Roglić ponajviše se bavio geomorfologijom, geografijom krša, prometnom geografijom, geografskim aspektom litoralizacije i globalizacije, regionalnom geografijom te složenim odnosima čovjeka i okoliša. U tim je znanstvenim disciplinama ostvario zavidne rezultate udarajući pri tome temelje za buduća istraživanja. Potrebno je istaknuti da je uz minucioznu analizu različitih prostornih struktura, interakcija i procesa Roglić imao dar za izvrsnu široku i dalekovidnu sintezu. Njegove su glavne misli i danas aktualne. Moglo bi se reći da je razmatrajući cijeli geografski sustav i prevladavajuće procese i prožimanja među različitim geografskim elementima i čimbenicima odgovarajućeg prostora dolazio do zaključaka koji su bili vizionarski. Nije stoga neobično da je utisnuo dubok osobni pečat u suvremenu hrvatsku geografiju pa i danas velik dio geografa znanstvenika u Hrvatskoj djeluje, više ili manje uspješno, u skladu s načelima *Roglićeve geografske škole*. Dakako, neke su njegove spoznaje suvremenim znanstvenim istraživanjima dopunjenje i izmijenjene, ali najčešće su potvrđene.

Uz znanstveni rad Roglić se isticao i pedagoškim radom. Njegovi učenici i studenti sjećaju ga se kao vrsnog predavača i mentora koji je nesebično dijelio svoje znanje i sposobnosti te mlade upućivao u složenu geografsku metodologiju istraživanja prostora. Također, akademik Roglić postigao je značajne rezultate djelujući za opće dobro i izvan akademskih krugova. Posebno se istaknuo pri razgraničenju tadašnje Jugoslavije s Italijom u razdoblju poslije Drugoga svjetskog rata. Argumentirano je, znanstvenim pristupom i diplomatskim taktom, predstavnicima međunarodne zajednice jasno ukazao da Istra pripada hrvatskom etničkom i kulturnom prostoru. J. Roglić zalaga se za gospodarski prosperitet domovine na različitim područjima, pa je, primjerice, predlagao kvalitetno prometno povezivanje pojedinih hrvatskih regija, sustavnije djelovanje u skladu s višestoljetnom pomorskom orijentacijom i svjetskim iskustvima u litoralizaciji i sl. Tim radom zorno je svjedočio važnu ulogu geografa u društvu, koja treba nadilaziti deskriptivni enciklopedizam i larpurlartizam, odnosno teoretske spoznaje obogaćivati sadržajima koji omogućuju primjenu u različitim aspektima vrjednovanja geoprostora. Po uzoru na akademika Roglića na tome sadašnji hrvatski geografi trebaju još mnogo raditi jer se stječe dojam kako moderna hrvatska geografija proživljava duboku krizu svojega identiteta.

Na znanstvenom skupu održana su 34 izlaganja, grupirana u šest glavnih tematskih cjelina, i to: *O životu i djelu akademika Josipa Roglića* (4), *Uloga akademika Josipa Roglića u proučavanju krša i njegova značenja* (10), *Globalizacija i litoralizacija u svjetskim i nacionalnim razmjerima u novijem razdoblju* (4), *Prometna povezanost Hrvatske nekada i danas* (8), *Regionalno-geografske teme* (5) i *Kartografske teme i informacijske tehnologije* (3). Priloge su priredili znanstvenici i prosvjetni djelatnici (geografi i predstavnici drugih znanstvenih disciplina) iz različitih ustanova u Hrvatskoj, ali i iz Slovenije te Francuske. Među njima su, dakako, bili najbrojniji profesori i asistenti s Geografskog odsjeka Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i Odjela za geografiju Sveučilišta u Zadru. Velika je vrijednost većine radova što su predstavljani najnoviji rezultati izvornih znanstvenih istraživanja o geografskim temama kojima se općenito ili detaljno bavio i sam Roglić. U većini tih radova istaknuta je Rogličeva pionirska uloga u razmatranju pojedinih prostornih fenomena, kao i činjenica da su njegovi radovi pokretali stručnjake različitih znanstvenih disciplina na daljnja istraživanja.

Budući da su sudionici skupa bili obvezni prirediti svoje priloge znatno prije plenarnog dijela, članci su na vrijeme recenzirani, uređeni i uvršteni u zbornik radova koji je objavljen neposredno prije samoga skupa. To je značajna novina u organizaciji geografskih znanstvenih skupova u Hrvatskoj i primjer koji bi ubuduće trebalo slijediti. Slobodan sam dodati da se u tom iskoraku zrcali bogata praksa i metodički pristup prof. dr. sc. Mate Matasa, *spiritus movensa* cijeloga projekta obilježavanja 100. obljetnice rođenja akademika J. Roglića.

U sklopu aktivnosti na skupu sudionici su posjetili Župu Biokovsku, rodno mjesto J. Roglića. Tom prigodom u blizini njegove rodne kuće svečano je otkrivena spomen-ploča s natpisom: *U ovoj kući 14. ožujka 1906. godine rođen je akademik Josip Roglić, geograf, svjetski priznati geomorfolog i istraživač krša. U znak zahvalnosti svom učitelju spomen-ploču postaviše hrvatski geografi prigodom obilježavanja 100. obljetnice rođenja.*

Radni dio znanstvenog skupa završen je, kako i priliči geografskom habitusu, terenskim obilaskom Makarskog primorja i dijela Dalmatinske zagore, tijekom kojega su održana prigodna predavanja pri čemu su naglašeni temeljni fizičko-geografski i društveno-gospodarski procesi u krškom prostoru tog dijela Hrvatske.

Najveći dio poslova oko pripreme knjiga sabranih djela akademika Josipa Roglića i organizacije samoga znanstvenog skupa na čelu višečlanog tima obavili su prof. dr. sc. Mate Matas te Mario Mimica, prof., poradi čega obojica zaslužuju svaku pohvalu.

Josip Faričić

4th International Conference *Climate Changes: The Karst Records IV*, 26. - 29. svibnja 2006., Băile Herculane, Rumunjska

Nakon Bergena (1996.), Krakowa (2000.) te Montpelliera (2003.), četvrta međunarodna konferencija *Climate Changes: The Karst Records IV* održana je u mjestu Băile Herculane u Rumunjskoj. Stotinu znanstvenika iz 24 države predstavilo je svoja najnovija znanstvena dostignuća iz područja paleoklimatologije dobivena na temelju istraživanja krša, njegovih destruktivskih i akumulacijskih oblika.

Uz 6 pozvanih predavanja, više od stotinu radova, djelo preko 270 autora, bilo je podijeljeno u tematske sekcije: Krš u današnjem okolišu; Evolucija krša, modeliranje i paleokrš; Nove tehnike i usavršavanje instrumenata; Rekonstrukcija klime; Promjene morske razine; Fosilni ostaci u kršu i paleoklima, te Teoretska i primijenjena karstologija u koju su bili uključeni svi off-topic prilozima.

Ovom prilikom Hrvatska je bila zastupljena s dva rada. Autori Maša Surić, David Richards, Dirk Hoffmann, Darko Tibljaš i Mladen Juračić, radom *Sea level change during MIS 5a recorded in submerged speleothems from the Eastern Adriatic Sea (Croatia)*, izložili su najnovije rezultate rekonstrukcije relativne morske razine na istočnoj obali Jadrana u razdoblju od prije 90 do prije 50 tisuća godina. Drugi rad, *Eutrophication process in the Plitvice Lakes, Croatia, as a consequence of anthropogenic pollution and/or natural processes*, koji su napisali Nada Horvatinčić, Jadranka Barešić, Bogomil Obelić, Ines Krajcar Bronić i José Luis Briantó, raspravlja o mogućim prirodnim i antropogenim uzrocima eutrofikacije Plitvičkih jezera. Kao i na dosadašnje tri konferencije, najveći je broj sudionika bio iz Sjedinjenih Američkih Država (18) i Velike Britanije (17), koje raspolažu najboljom (iznimno skupom) opremom, i koje područjem istraživanja pokrivaju gotovo cijeli svijet. Naime, većina njihovih mlađih znanstvenika, uglavnom postdoktorandi, istražuje područja izvan granica svoje države, no isto tako njihove institucije primaju mlade znanstvenike iz drugih zemalja na rad i obrazovanje u svoje laboratorije ili im u okviru znanstvene suradnje datiraju, mjere i analiziraju uzorke.

U okviru terenskog dijela konferencije za sve je sudionike bio organiziran izlet kroz klanac Dunava, a nakon konferencije ponuđene su još dvije petodnevne ekskurzije u Južne i Zapadne Karpatе. Obje su ekskurzije uključivale obilazke turistički uređenih spilja, ali isto tako i onih neuređenih (na koje su se sudionici odlučivali osobno o vlastitim fizičkim sposobnostima i spremnosti), te brojnih imponantnih egzokrških formi kojima Rumunjska obiluje. Možda je najveća vrijednost ovih terenskih obilazaka bila u tome što su sudjelovali doajeni svjetske znanosti o kršu, kao što su Derek Ford i Paul Williams, od kojih se na konkretnim primjerima moglo puno naučiti o kršu i krškim procesima, što nikakva literatura ne može zamjeniti.

Već na samoj konferenciji sudionici su dobili iznimno kvalitetnu i bogato opremljenu knjigu sažetaka tiskanu uz pomoć američkoga *Karst Water Institute* kao posebno izdanje časopisa *Theoretical and Applied Karstology*. Vrijednost je ovog izdanja u tome što su organizatori od autora zatražili proširene sažetke sa svim dijelovima znanstvenog rada kao i svim vrstama priloga. Osim toga, ponuđeno je i tiskanje kvalitetnijih radova u vrhunskim svjetskim publikacijama koja se bave ovom tematikom, kao što su *Environmental Geology* (Springer) i *Quaternary International* (Elsevier), te u posebnom izdanju *Theoretical and Applied Karstology* (Romanian Academy). Svakako, na ovaj će način najnoviji rezultati stići do šire publike koja proučava promjene paleookoliša tijekom geološke prošlosti sa svih drugih aspekata.

Zbog sve veće produkcije znanstvenih radova u ovoj disciplini, sljedeća je konferencija dogovorena već za dvije godine, i to u Kini. Iako se kandidirala i Velika Britanija, koja je većini sudionika punno pristupačnija, gotovo je jednoglasno odabrana Kina, koja će svojim jedinstvenim kršem privući vjerojatno još veći broj znanstvenika.

Maša Surić

1st International Conference *Water, ecosystems and sustainable development in arid and semi-arid zones*, 9-15 October 2006, Urumqi, China

Od 9. do 15. listopada 2006. u glavnom gradu provincije Xinjiang, Urumqiu, održana je 1. međunarodna znanstvena konferencija *Water, ecosystems and sustainable development in arid and semi-arid zones*. Konferencija je organizirana zajedničkim djelovanjem Sveučilišta Xinjiang, Sveučilišta Teheran i Ecole Pratique des Hautes Etudes, Francuska. Tijekom trajanja konferencije u uporabi su bila tri službena jezika, kineski, francuski i engleski, kako bi se svim sudionicima olakšao rad i omogućilo što kvalitetnije sudjelovanje u znanstvenim raspravama. Na žalost, to je ujedno dovelo do problema u komunikaciji tijekom određenih sesija, ukoliko su govornici izlagali npr. na francuskom jeziku, a njihovo izlaganje nije popraćeno prijevodom na barem jedan od ostala dva službena jezika.

Konferencija se sastojala od dva dijela. Prva tri dana, od 9. do 11. listopada, najveći dio prijavljenih sudionika izložio je svoje referate, dok je manji dio svoja istraživanja i rezultate predstavio na posterima koji su bili izloženi za cijelo vrijeme trajanja konferencije. S obzirom na broj sudionika i raznolikost tema, konferencija je tematski podijeljena u nekoliko sekcija – *Voda i okoliš, Poljoprivreda i voda, Voda i civilizacije, Voda i razvoj* te *Budući izazovi i perspektive*. Sažetci svih radova objavljeni su u knjizi sažetaka, a organizatori su najavili i izdavanje CD-roma koji bi uključivao sve radove te knjige u kojoj će biti tiskani odabrani radovi.

Namjera organizatora skupa bila je povezati znanstvenike različitih struka koji se, svaki na svoj način, bave proučavanjem vodnih resursa, ekosustava i održivog razvoja. U aridnim i semiaridnim područjima pitanje vodnih resursa i njihova očuvanja jedno je od najvažnijih pitanja koje utječe kako na prirodne tako i na društvene značajke prostora. Ubrzan demografski rast tijekom posljednjih desetljeća uzrokuje dodatni pritisak te postavlja nove probleme koje je potrebno što prije riješiti ukoliko se želi osigurati održivi razvoj aridnih i semiaridnih područja. Cilj konferencije bio je prepoznati probleme i ponuditi prikladna rješenja, što je u velikoj mjeri i postignuto.

Od 12. do 15. listopada najveći dio sudionika konferencije sudjelovao je na stručnoj terenskoj ekskurziji na prostoru provincije Xinjiang tijekom koje su upoznati s brojnim geografskim, hidrografskim, kulturno-povijesnim značajkama regije. Teren je uključivao obilazak gradova Turpan, Korlea, Koqa, brojnih muzeja, među kojima muzej Kareza, rijeku Tarim, ruševine grada Jiaheoa, Budine hramove, jezera Bostan i Caiwopu. Površinom od 1,66 mil. km² Xinjiang je najveća kineska provincija s ukupnom duljinom granice od 5600 km. Sa sjevera provinciju okružuje planina Altay, Kunlan i Karakorum s juga dok se središnjim dijelom pruža Tianshan, koji čini granicu između istočnog i zapadnog dijela Xinjianga. Okosnicu istočnog dijela provincije čine bazeni Tami i Turpan, a zapadnog Tarim i Junggar. Iako prostranstvima provincije teče preko 500 većih i manjih riječnih tokova među kojima su najznačajniji Tarim, Ili, Ertix, Manas, Ulungur i Karaxahar, nedostatak vode jedan je od najvećih problema s kojim je stanovništvo ove provincije svakodnevno suočeno. Dvije trećine provincije čine pustinje, među kojima se površinom od 336 700 km² na prvom mjestu nalazi pustinja Taklimakan, smještena unutar bazena Tarim.

Središte provincije je grad Urumqi, u kojemu stanuje približno 2,1 milijun stanovnika. U novije vrijeme, osim upravnog, kulturnog i industrijskog centra, grad postaje sve značajnije turističko odredište. S obzirom na svoju udaljenost od mora Urumqi je najveći grad smješten tako duboku u unutrašnjosti. Osnovu gospodarstva čini primarni sektor, i to poglavito sadnja vinove loze, lubenica, pamuka, pšenice te uzgoj ovaca. Još oko 103. g. pr. Kr. na ovim prostorima razvio se jedan od najstarijih sistema navodnjavanja – karez, koji se ponekad naziva i "velikim podzemnim zidom". Kao izvor vode za navodnjavanje koristi se voda nastala otapanjem snijega s planine Tianshan. Drugu polovicu 20. st. obilježio je ubrzan gospodarski razvoj temeljen na bogatim rezervama nafte i prirodnog plina. Kako bi se što učinkovitije povezo cijeli prostor, u tijeku je izgradnja autoceste kroz pustinju Taklimakan (522 km). Osim što će se na taj način povezati i najudaljeniji dijelovi provincije, povećat će se tranzitni promet preko Xinjianga prema ostalim dijelovima Kine.

Sve pohvale organizatorima, u prvom redu znanstvenicima zaposlenim na Sveučilištu u Xinjangu, koji su za vrijeme trajanja konferencije osigurali ugodan boravak svim sudionicima. Odlučeno je da će domaćin sljedeće konferencije, koja će se održati za dvije godine, biti Sveučilište u Teheranu.

Ana Rimanić

X. kongres Hrvatskoga tloznanstvenog društva *Uloge tla u okolišu*, 14.-17. lipnja 2006., Šibenik

Nakon pet godina, u jubilarnoj 75. godini djelovanja, održan je i jubilarni X. kongres Hrvatskoga tloznanstvenog društva u Šibeniku (u hotelskom naselju Solaris) od 14 do 17. lipnja 2006. Kongres je organiziran u suradnji s Međunarodnim savezom za znanosti o tlu (International Union of Soil Science) i Europskim savezom tloznanstvenih društava (European Confederation of Soil Science Societies). Kongres je imao nacionalni karakter, uz sudjelovanje inozemnih znanstvenika iz još 17 država: Australije, Austrije, Bosne i Hercegovine, Bugarske, Češke, Francuske, Irana, Italije, Latvije, Mađarske, Makedonije, Poljske, Rusije, Slovačke, Slovenije i Turske; ukupno 140 sudionika. Kongres je održan pod pokroviteljstvom predsjednika Republike Hrvatske Stjepana Mesića, Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodnoga gospodarstva, te Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva. Suorganizatori kongresa bili su Agronomski fakultet iz Zagreba, Poljoprivredni fakultet iz Osijeka, Agencija za zaštitu okoliša i Nacionalni park "Krka". Financijsku, materijalnu i organizacijsku potporu kongresu dalo je i trinaest domaćih i inozemnih sponzora.

Pripremu i realizaciju kongresa ostvarili su multidisciplinarni timovi organizatora iz različitih ustanova, i tvrtki. Na čelu kongresa, u svojstvu predsjednika, bio je prof. dr. sc. Ivica Kisić (istodobno i predsjednik HTD), s tajnicom Helenom Opitz, dipl. ing. Prof. dr. sc. Davor Romić bio je predsjednik Znanstvenog odbora, doc. dr. sc. Stjepan Husnjak predsjednik Organizacijskog odbora, a Počasni je odbor bio sastavljen od 13 istaknutih domaćih i inozemnih znanstvenika.

Svečanom otvorenju kongresa bilo je nazočno oko 150 sudionika i gostiju. U svojstvu izaslanika predsjednika Republike Hrvatske župan Šibensko-kninske županije Duje Stančić sudionicima je poželio dobrodošlicu i uspješan rad. Ministar poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva Petar Čobanković, te pomoćnica ministrice zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva Suzana Tarnik, osim prigodnih riječi, nazočnima su predstavili i brojne aktivnosti i planove vezane uz tlo koje provode njihova ministarstva. Nakon toga, sudionicima su se obratili sljedeći gosti iz inozemstva:

- prof. dr. Winfried E. H. Blum u ime Europskog saveza tloznanstvenih društava (kao predsjednik) i Austrijskoga tloznanstvenog društva
- prof. dr. Marta Birkás u ime Sent István University Gödöllő, Faculty of Agricultural and Environmental Sciences, Mađarska
- prof. dr. Husnija Resulović u ime Poljoprivrednog fakulteta Univerziteta u Sarajevu i Pedološkog društva Bosne i Hercegovine
- prof. dr. Aldis Karklins s Latvian University of Agriculture, Jelgava, u ime Latvijskoga tloznanstvenog društva
- prof. dr. Galina Motuzova s Faculty of Soil Science, Moscow, M. V. Lomonosov State University, u ime Ruskoga tloznanstvenog društva, i
- prof. dr. Erica Micheli sa Sent István University Gödöllő, Faculty of Agricultural and Environmental Sciences u ime Mađarskoga tloznanstvenog društva.

Plenarna predavanja održali su Winfried E. H. Blum (*New Reserch Concepts for the Protection of Soils in Europe*), Zed Rengel (*Plants Alter Chemical, Physical and Microbial Properties of rhizosphere Soil*), te Željko Vidaček u ime grupe autora (M. Bogunović, Ž. Vidaček, F. Bašić, D. Romić, S. Husnjak, B. Vrbek, N. Pernar i M. Romić) predavanje pod nazivom *Stanje i perspektive razvoja tloznanstva u Hrvatskoj*. Nakon plenarnih izlaganja rad kongresa nastavljen je po temama. Prvog dana održana su izlaganja u okviru četiri teme, i to: *Standardizacija i gospodarenje podacima o tlu* 18 izlaganja, u okviru teme *Plodnost tla i ekosustav* 5, u okviru teme *Mikrobni indikatori kvalitete tla* 5, i u okviru teme *Tlo, voda i klimatske promjene* 7 izlaganja.

Drugog dana kongresa održana je stručna ekskurzija na području Ravnih kotara, Bukovice i NP "Krka". Tijekom ekskurzije sudionici su obišli tri lokaliteta s pedološkim profilima. Prvi, na lokalitetu Jankolovica u Vranskom polju, na području poduzeća Vrana, a drugi, na lokalitetu Korlat, na području novoposađenog vinograda poduzeća "Badel 1862". S obzirom na to da je vinograd posađen na području skoro gologa krša, razvila se rasprava može li on uopće opstati bez navodnjavanja. Osim na terenu, rasprava se nastavila kod domaćina, u vinariji Benkovac, uz degustaciju vina. Treći lokalitet bio je na području Ivoševaca, odnosno

na arheološkom nalazištu arene u okviru rimskoga vojnog logora Burnum. Nadalje, u okviru ekskurzije sudionicima je bio organiziran ručak u NP "Krka", odnosno na Roškom slapu, te vožnja brodovima do Skradinskog buka uz kraći obilazak samostana Visovac. Za potrebe ekskurzije organizatori su pripremili poseban vodič.

Trećeg dana kongres je nastavljen izlaganjima u okviru preostalih tema i okruglim stolom. Izlaganja su održana u okviru sljedećih tema: *Teški metali u tlu: porijeklo, oblici i pristupačnost* 8 izlaganja, *Pokazatelji degradacije tla; procjena, prognoza i prevencija* 6 izlaganja, *Održivo gospodarenje sustavom tlo – voda – biljka* 12 izlaganja i *Plodnost tla i okoliš* 12 izlaganja. U okviru okruglog stola predstavljena je Agencija za zaštitu okoliša i najavljen projekt *Izrada programa trajnog motrenja tala Hrvatske s pilot programom*.

U okviru kongresa održana je i Poster sekcija s ukupno 26 postera. Rad sekcije bio je vrlo uspješan, osobito s obzirom na izvedbe postera. Povjerenstvo u sastavu Marta Birkás, Marija Romić i Ljudevit Tropan (voditelj sekcije) izabralo je i tri najbolja postera, koji su nagrađeni: 1. T. Kralj, et al. (Slovenija): *Distribution of Heavy Metals on Particle Size Fractions in the Soil of the City of Ljubljana*, 2. Ž. Vidaček i M. Sraka (Hrvatska): *Hydrogeological Map of the Drava and Danube Drainage Area*, i 3. M. Strasna (Češka): *Use of Crop Models in Assessment of Soil Drought*.

Kongres je završio svečanom večerom na kojoj su dodijeljena priznanja Hrvatskoga tloznanstvenog društva "Prof. dr. sc. Mihovil Gračanin" – najboljim znanstvenim novacima: mr. sc. Željki Zgorelec, mr. sc. Branki Komesarović, mr. sc. Gabrijelu Ondrašeku, mr. sc. Ivanu Mustaću, mr. sc. Domagoju Rastiji i mr. sc. Danijelu Jugu, te zaslužnim znanstvenicima za njihov doprinos u razvoju tloznanstva u Hrvatskoj: prof. dr. sc. Anđelku Butorcu, prof. dr. sc. Franji Tomiću, prof. dr. sc. Zoltanu Raczu, Anti Bagiću, dipl. ing. geod., Vladimiru Pavliću, dipl. ing. agr., mr. sc. Andriji Vrankoviću, mr. sc. Ivanu Salinoviću, dr. sc. Đurđi Sertić i dr. sc. Jakobu Martinoviću.

Kongres je iskazao dosadašnji dobar rad Hrvatskoga tloznanstvenog društva. S obzirom na sve veći broj mladih sudionika iz različitih struka i njihov interes za proučavanje problematike vezane uz tla, ne treba sumnjati da će idući, XI. kongres biti još uspješniji.

Dražan Perica

PRIKAZI KNJIGA

Mediterranean Climate; Variability and Trends; ur. Hans-Jürgen Bolle, Springer, Berlin, Heidelberg, 2003., 372 str.

U nakladi ugledne njemačke izdavačke kuće Springer objavljena je 2003. godine knjiga *Mediterranean Climate; Variability and Trends*. Knjiga je nastala na temelju radova predstavljenih na dvije znanstvene radionice koje su održane u Casablanci u veljači 2001. godine uz sudjelovanje velikog broja znanstvenika iz zemalja mediteranske regije. Voditelj ovih radionica bio je Hans-Jürgen Bolle koji je ujedno i urednik ovoga izdanja. Bolle je umirovljeni profesor meteorologije koji je u karijeri radio na uglednim njemačkim i austrijskim sveučilištima u Berlinu, Mainzu, Münchenu i Innsbrucku. U svojim znanstvenim radovima najviše se bavio primjenom satelitskih snimaka i mjerenja u klimatskim studijama, a radio je i kao koordinator na nekoliko međunarodnih projekata povezanih uz uporabu daljinskih istraživanja u proučavanju površinskih procesa na Zemlji.

Uz profesora Bollea, tekstove u ovoj knjizi potpisuju i 44 autora iz Njemačke, Italije, Francuske, Španjolske, Grčke, Bugarske, SAD-a, Švicarske, UK, Turske, Maroka, a među njima se nalaze i dva hrvatska autora, Marijan Ahel i Tarzan Legović sa zagrebačkog Instituta "Ruđer Bošković". Rezultat suradnje ovako velikog broja autora je sveobuhvatna prezentacija klimatskih elemenata i trendova unutar sredozemnog bazena, ali i nekih afričkih regija s naglaskom na međuovisnost sredozemne klime i globalnoga klimatskog sustava, kao i na procese koji su poveznica atmosfere, mora i kopnenih masa. Na kraju autori predstavljaju i buduće interdisciplinarnе projekte koji su usmjereni k razumijevanju kompleksnosti "sredozemnog sustava" i koji daju predodžbu kako bi klimatske promjene mogle utjecati na socijalno-ekonomske prilike Sredozemlja.

Knjiga ima 372 stranice i podijeljena je na 7 poglavlja koja su popraćena brojnim ilustracijama i grafičkim priložima koji su potrebni za razumijevanje teksta. Nakon kratkog uvodnog poglavlja slijedi poglavlje koje daje vrlo opširan pregled osnovnih prirodnih značajki mediteranskog bazena s naglaskom na opće klimatske karakteristike. U ovom poglavlju obrađen je i utjecaj Sredozemlja na onečišćenje atmosfere, a postavljeno je pitanje utjecaja dramatičnih klimatskih promjena na vodne i vegetacijske resurse ovog prostora u budućnosti. Treće poglavlje posvećeno je analizi klimatskih podataka i njihovoj primjeni u rješavanju konkretnih problema, primjerice dezertifikacije, odnosno utjecaja klimatskih promjena na poljoprivredu Sredozemlja uz kratak *case study* Egipta.

Dugotrajne promjene i trendovi klimatskih elemenata središnji su dio četvrtog poglavlja u kojem je, primjerice, prikazano kretanje zimskih temperatura i oborina na Sredozemlju u proteklih 500 godina, a dio poglavlja bavi se i promjenom razine mora, atmosferskog tlaka i oborina u proteklom stoljeću. Sljedeće poglavlje donosi prikaz klimatskih istraživanja u pojedinim zemljama mediteranske regije (Grčka, Turska, Bugarska, Španjolska), a šesto poglavlje bavi se proučavanjem hidroloških i sedimentnih dokaza klimatskih promjena. Posljednje poglavlje u cijelosti je posvećeno međunarodnim projektima koji se bave proučavanjem klimatskih promjena uz primjenu najnovijih satelitskih sustava, čime je omogućeno stvaranje cjelovite slike klimatskih obilježja Mediterana kao i učinkovitije predviđanje klimatskih promjena u bliskoj budućnosti i njihova utjecaja na društvene i gospodarske prilike na Sredozemlju.

Knjiga *Mediterranean Climate; Variability and Trends* nije namijenjena širokom krugu čitatelja jer je za razumijevanje obrađenih tema potrebno dobro poznavanje opće klimatologije. Knjiga će koristiti znanstvenicima koji se bave prostorom Sredozemlja, i to ne samo njegovim klimatskim obilježjima jer pokriva i brojne druga područja prirodnih znanosti (hidrologija, geomorfologija, pedologija, i dr.), a bit će zanimljiva i onima koji proučavaju utjecaj klimatskih prilika na organizaciju društvenog i gospodarskog života u sredozemnom bazenu. Visokoj znanstvenoj kvaliteti ovog djela značajno pridonose i brojne suvremene reference literature. S obzirom na to da se među autorima nalaze i dva hrvatska znanstvenika, a knjiga je posvećena Sredozemlju, kojeg je Hrvatska integralni dio, možda bi se ova knjiga trebala pojaviti i u hrvatskom prijevodu jer slična literatura u nas nedostaje.

Robert Lončarić

Mithad KOZLIČIĆ: Istočni Jadran u djelu Beautemps-Beaupréa / Eastern Adriatic in the Work of Beautemps-Beaupré, Hrvatski hidrografski institut, 2006., 560 str.

Knjiga pod gornjim naslovom autora prof. dr. sc. Mithada Kozličića, redovitoga sveučilišnog profesora na Odjelu za povijest Sveučilišta u Zadru, posvećena je prvim znanstveno utemeljenim hidrografskim, oceanografskim, geomagnetskim i njima sukladnim marinskim istraživanjima Jadrana koja je u svojoj kampanji 1806. i 1808.-1809. godine izveo znameniti francuski hidrograf Charles François Beautemps-Beaupré. Djelo broji ukupno (uključujući osnovni dvojezični tekst, bilješke, priloge, literaturu i izvore) 560 stranica.

Riječ je o sustavnoj analizi Beautemps-Beaupréove istraživačke kampanje, odn. "Izvešća" koje, kako autor naglašava, nije pisano kao klasični plovidbeni priručnik, nego kao dokument koji je Napoleonu trebao predočiti sve hidrografske, geografske i vojnopomorske osobine istočnog Jadrana s konkretnim prijedlozima za konkretne poteze u eventualnim vojnim djelovanjima na ovom području. No, autor prof. dr. Kozličić je uz analizu toga dokumenta učinio i svojevrsnu vlastitu veoma vrijednu sintezu, posegnuvši za doista minucioznom kritičkom obradom, pojašnjenjima, podacima, zaključcima i komentarima osnovnog teksta izvornika dajući mu pri tomu jedinstvenu relevantnost te na određen način i suvremenu aktualnost.

Tu su karte, planovi, panorama i opisi jedinstvene egzaktnosti, pouzdanosti ali i ljepote, tako da se, kako autor s pravom ustvrdi, "osim nekih sasvim slučajnih pogriješaka nije moglo pronaći krivih predodžbi s obzirom na suvremena znanja o istim problemima". Pri svojoj obradi upravo takvog integralnoga izvornog teksta prof. dr. Kozličić je očitovao veliko poznavanje pomorske ali i povijesno-pomorske problematike, raščlanjujući Beautemps-Beaupréovo izvješće gotovo u "detalje", prateći ga "u stopu" – počevši od Piranskog zaljeva, preko luka, kanala, tjesnaca, prolaza, bazena, otoka i poluotoka, akvatorija hrvatskoga sjevernog, srednjeg i južnog Jadrana – sve do Boke kotorske i Budve. Pri tomu su doneseni: kartografski prikaz, geografske karakteristike, pomorska i meteorološka obilježja, vojnopomorske karakteristike, a počesto i gospodarski prikaz obalnih i otočnih mjesta. Množina podataka koju ovdje nalazimo jest impresivna! Osobito važan sadržaj za razumijevanje svega spomenutoga pružen je i u poglavlju koje obrađuje Beautemps-Beaupréova temeljna plovidbena obilježja Jadrana: osnovne vjetrove buru i jugo, ostale vjetrove, morske mijene, struje te magnetske deklinacije.

No, autor u ovomu djelu osim obrade Beautemps-Beaupréove kampanje i njezinih rezultata, smještenih u povijesni kontekst, donosi sintetički pregled istraživačkih (hidrografskih vojno-pomorskih i drugih) radnji na Jadranu u razdoblju nakon 1815. godine odnosno za vrijeme tzv. druge austrijske vladavine na Jadranu te u razdobljima između dva svjetska rata i nakon godine 1945. – pa sve do naših dana – i to pod posebnim vidikom izrade razvoja hidrografskih i kartografskih materijala odnosno važnih osnovnih plovidbenih priručnika za Jadran te s time povezanih ustanova. Dužna je pozornost pri tomu posvećena razvoju i aktivnostima nekadašnjega Hidrografskog ureda Carsko-kraljevske ratne mornarice, čijim je razvojem započela prva sveobuhvatna hidrografska izmjera Jadrana, a čiji je direktni nasljednik sadašnji Hrvatski hidrografski institut.

Od osobite su važnosti i preslici izvorne građe doneseni u *Prilozima* te komparativni kartografski materijal, koji dodatno ilustriraju bogat sadržaj ove knjige, na poseban pak način popis geografskog nazivlja na Beautemps-Beaupréovim geografskim kartama, planovima i panoramama u izvornom i današnjem liku, zatim toponima u današnjem i izvornom obliku te konačno, na isti način, geografskog nazivlja prema Beautemps-Beaupréovu "Izvešću" iz 1849. godine. Veoma važan jest i popis osoba, naroda, žitelja pokrajina te imena ratnih brodova kao i doneseni meteorološki podatci. Za sveukupno bolje snalaženje autor je ovo djelo, na koncu, opskrbio i kronologijom najvažnijih događaja vezanih uz razvoj hidrografije i kartografije na Jadranu od kraja 18. do početka 20. stoljeća.

Zaključno, knjiga *Istočni Jadran u djelu Beautemps-Beaupréa* prof. dr. Mithada Kozličića, djelo je u koje je autor uložio silan trud i veliko znanje, upravo onako kako to ova tema i zaslužuje. A riječ je o važnoj povijesnoj i povijesno-pomorskoj temi, koja dobro zahvaća i u druge znanstvene discipline. Ova će knjiga biti zasigurno nezaobilazna za mnoge koji će se u budućnosti upustiti u daljnja istraživanja i obrade bilo ove, bilo sličnih joj tema.

Marko Trogrlić

Robert C. OSTERGREN, John G. RICE: The Europeans; A Geography of People, Culture and Environment, The Guilford Press, New York, London, 2004, 386 str.

Godine 2004. u nakladi *The Guilford Press* izdana je knjiga pod naslovom *The Europeans; A Geography of People, Culture and Environment* autora prof. Roberta C. Ostergrena sa Sveučilišta Wisconsin-Madison i prof. Johna G. Ricea, emeritusa, sa Sveučilišta u Minnesoti. Robert C. Ostergren je živio, studirao i putovao diljem Europe te je autor mnogih djela iz područja kulturalne i historijske geografije koja obrađuju prostor Europe i Sjeverne Amerike. John G. Rice se obrazovao u Sjedinjenim Američkim Državama i u Švedskoj, a tijekom gotovo pedeset godina proputovao je veći dio Europe što mu je u znatnoj mjeri olakšalo istraživanja europskog stanovništva i kulture. Posebice se bavio etničkim temama te historijskom geografijom. Svoja znanja iz historijske i kulturalne geografije te demogeografije autori su prenijeli u spomenuto djelo i na taj način upotpunili geografske spoznaje o europskom kontinentu.

Knjiga je podijeljena na četiri cjeline kojima prethodi uvodno poglavlje naslova: *Europa kao kulturno područje*. Unatoč detaljnom i vrijednom opisu utjecaja raznih kultura na pojedina područja Europe kroz prošlost, kao veliku zamjerku autorima treba spomenuti suvremenu regionalizaciju europske kulture po državama, gdje je Hrvatska nepravedno svrstana u Balkan.

Prvi dio podijeljen je u tri poglavlja: prvo se bavi europskim okolišem, drugo europskim stanovništvom, a treće međusobnom povezanošću okoliša i stanovnika. Na kraju svakog poglavlja nalazi se i popis dodatne literature. Na oko stotinjak stranica iscrpno su opisani podrijetlo Europljana, osnovni demogeografski procesi koji su obilježili europsku prošlost te suvremeni demogeografski problemi s posebnim osvrtom na problem demografske regresije poradi smanjenja fertiliteta u svim europskim državama. Također, autori su ukazali na prirodne ljepote europskog okoliša, ali i na negativne posljedice utjecaja čovjeka na prirodu kao što su deforestacija, onečišćenje kopnenih voda, mora, zraka i dr.

Drugi dio sastoji se također od tri poglavlja u kojima su detaljno obrađeni podrijetlo i geografska raspodjela europskih jezika i jezičnih skupina, zatim raspodjela dominantnih i onih manje zastupljenih vjera i vjerskih skupina, te politička obilježja Europe, uključujući važne političke događaje u bližoj europskoj prošlosti, s posebnim osvrtom na povijest i aktualne probleme EU. Kako su se autori specijalizirali na polju kulturalne geografije, ovaj je dio knjige vrlo detaljno razrađen, a zanimljivo je da se, između ostalog, bave i poviješću europskog nacionalizma, ali i problemom nacionalizma unutar moderne Europe.

Sastavni dio trećeg dijela čine dva poglavlja u kojima je obrađen urbani razvoj Europe. Prvo poglavlje bavi se gradovima i urbanim životom europskog stanovništva u razdoblju od formiranja prvih starogrčkih gradova država u 8. st. pr. Kr. pa do obilježja gradova pred Prvi svjetski rat. Na tridesetak stranica opisano je stvaranje grčkih, rimskih, srednjovjekovnih, a potom i ranoindustrijskih gradova koji prethode današnjim urbanim europskim središtima. U drugom poglavlju obrađen je urbani razvoj u razdoblju nakon Prvoga svjetskog rata, a posebno su izdvojena potpoglavlja u kojima su opisani suvremeni trendovi stvaranja poslovnih urbanih centara i stambenih predgrađa u razvijenim dijelovima Europe kao i urbana preobrazba postsocijalističke Europe.

Posljednji, četvrti dio, čine tri poglavlja od kojih su dva posvećena gospodarskoj strukturi, potrošnji, načinu provođenja slobodnog vremena, te općenito popularnoj suvremenoj kulturi Europljana, dok je treće zaključno poglavlje u kojem se autori bave europskom budućnosti. U ovim je poglavljima, među ostalim, dan pregled gospodarske strukture gdje je posebno obrađena djelatnost europskog stanovništva prema sektorima djelatnosti, prikazan je povijesni razvoj dominantnih gospodarskih grana u predindustrijskom i postindustrijskom razdoblju, a posebno su istaknuta potpoglavlja u kojima je opisan proces feminizacije unutar gospodarskog sektora, tj. povećanje zastupljenosti žena u radnom sektoru tijekom 20. stoljeća. Istaknuti su problemi nejednakog stupnja obrazovanja unutar pojedinih europskih zemalja, nejednakog stupnja gospodarske razvijenosti, a time i životnog standarda, te nejednaka socijalna i zdravstvena skrb, što svakako pridonosi gospodarskom nazadovanju i povećanju nesrazmjernog stupnja razvoja pojedinih regija na europskom kontinentu.

Na samome početku knjige, osim sadržaja, može se naći popis svih tablica i grafičkih priloga koji se nalaze unutar teksta, dok je na kraju priložen indeks pojmova koji omogućuje lakše pretraživanje.

Ne umanjujući vrijednost ovoga djela, mora se ukazati i na nekoliko nedostataka. U prvome redu to se odnosi na manjak tablica, tj. uopće na manjak statističkih priloga, posebice u poglavljima vezanim uz demogeografski i gospodarski razvoj Europe. Postojeći kartogrami na kojima su prikazani neki od gospodarskih pokazatelja iz kojih su najočitije regionalne razlike unutar Europe, tiskani su crno-bijelom tehnikom, kao i sve priložene fotografije, što donekle umanjuje njihovu čitkost.

Velika zamjerka, vezana uz prostor Hrvatske, osim već navedene činjenice da ju autori u nekoliko navrata svrstavaju u regiju Balkan, jest i činjenica da se u poglavlju o jezičnim razlikama i jezičnim skupinama Europe, dovodi u sumnju postojanje hrvatskog jezika. Naime, autori navode da postoji isključivo srpsko-hrvatski jezik, te da se kompleksnost problema postojanja jednoga ili dvaju jezika može vidjeti i po tome što postoji težnja Hrvata za izdvajanjem hrvatskog jezika unatoč malenim leksičkim i sintaktičkim razlikama između jezika koji govore Hrvati i onoga koji govore Srbi. Izvor iz kojeg su autori preuzeli ove podatke jest Encyclopedia Britannica.

Na žalost, regionalna geografija općenito, pa tako i regionalna geografija Europe, nedovoljno su zastupljene u hrvatskoj stručnoj i znanstvenoj geografskoj literaturi pa nam je svako inozemno izdanje koje obrađuje ovaj prostor i te kako vrijedan doprinos poznavanju kontinenta na kojem živimo.

Anica Čuka